הרב חיים ברובנדר
rcb@atid.org

פרשת כי תבוא תשס"ט

www.atid.org
ביה"כ אהל נחמה

דברים פרק כו

(טז) הַיּוֹם הַזֶּה יְקֹוָק אֱלֹהֶיךָ מְצַוְּךָ לַעֲשׂוֹת אֶת הַחֻקִּים הָאֵלֶּה וְאֶת הַמִּשְׁפָּטִים וְשָׁמַרְתָּ וְעָשִׂיתָ אוֹתָם בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשֶׁךָ׃ (יז) אֶת יְקֹוָק הֶאֱמַרְתָּ הַיּוֹם לִהְיוֹת לְךָ לֵאלֹהִים וְלָלֶכֶת בִּדְרָכָיו וְלִשְׁמֹר חֻקָּיו וּמִצְוֹתָיו וּמִשְׁפָּטָיו וְלִשְׁמֹעַ בְּקֹלוֹ׃ (יח) וַיקֹוָק הֶאֱמִירְךָ הַיּוֹם לִהְיוֹת לוֹ לְעַם סְגֻלָּה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָךְ וְלִשְׁמֹר כָּל מִצְוֹתָיו׃ (יט) וּלְתִתְּךָ עֶלְיוֹן עַל כָּל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר עָשָׂה לִתְהִלָּה וּלְשֵׁם וּלְתִפְאָרֶת וְלִהְיֹתְךָ עַם קָדֹשׁ לַיקֹוָק אֱלֹהֶיךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר׃

רש"י

(טז) **היום הזה ה' אלהיך מצוך** - בכל יום יהיו בעיניך חדשים, כאלו בו ביום נצטוית עליהם: **ושמרת ועשית אותם** - בת קול מברכתו הבאת בכורים היום, תשנה לשנה הבאה: (יז) **האמרת** - והאמירך (פסוק יח) אין להם עד מוכיח במקרא ולי נראה שהוא לשון הפרשה והבדלה הבדלתי לך מאלהי הנכר להיות לך לאלהים, והוא הפרישך אליו מעמי הארץ להיות לו לעם סגולה ומצאתי להם עד והוא לשון תפארת כמו יתאמרו כל פועלי און (תהלים צ"ד, ד): (יח) **כאשר דבר לך** - והייתם לי סגולה (שמות יט, ה): (יט) **ולהיותך עם קדוש וגו' כאשר דבר** - והייתם לי קדושים (ויקרא כ, כו):

רשב"ם

(יז) את י"י האמרת היום - אתה הזקקתה שאמר הקב"ה ונתרצה להיות לך לאלהים, כי הדבר תלוי בו ליעשות הוא אלהיך ויושיעך מתוך שקבלת מצוותיו, וגם הוא האמירך, הפעילך שאמרת ונתרצית שתהיה לו לעם, לפי שעשה נסים וגבורות עד שנתרצית להיות לו לעם. האמרת פאישדירא בלע"ז:

רמב"ן

(טז) **היום הזה ה' אלהיך מצוך לעשות** - הנה השלים משה לבאר את התורה ולחדש כל המצות אשר צוה אותו השם לחדש להם, ולכך אמר היום הזה ה' אלהיך מצוך לעשות את החקים האלה ואת המשפטים, כי כבר השלמתי לך הכל. והזכיר ושמרת ועשית אותם בכל לבבך ובכל נפשך - והלב והנפש כבר פירשתים (לעיל ו ה): (יז) וטעם **את ה' האמרת היום** - כיון שקבלתם עליכם כל התורה בפירושיה ובדקדוקיה ובחדושיה, הנה גדלתם השם ורוממתם אותו שיהיה הוא לבדו לכם לאלהים לא תודו באל אחר כלל: **וללכת בדרכיו** - שתעשו הטוב והישר ותגמלו חסד איש את רעהו. **ולשמר חקיו ומצותיו ומשפטיו** - יזכיר בפרט החוקים והמשפטים כאשר פירשתי (לעיל ד ה), ויכלול במצותיו כל המצות מצות עשה ולא תעשה. ולשמע בקלו - ככל אשר יצוה לכם משאר המעשים, על ידי או על יד שאר הנביאים כאשר פירשתי (לעיל יג ה). ויתכן שיהו "מצותיו" מצות עשה "ולשמוע בקולו" המניעות, כלומר מצות לא תעשה: (יח) **ואמר וה' האמירך היום** - כי היום הזה לכם כיום סיני, והשם רומם וגדל אתכם בקבול התורה שתהיו לו לעם סגולה מכל העמים, **ולשמר כל מצותיו** - כי לכם לבדכם יתן תורתו ויצוה אתכם בכל המצות הרצויות לפניו לא לעם אחר, כענין שכתוב (תהלים קמז יט כ) מגיד דבריו ליעקב חקיו ומשפטיו לישראל לא עשה כן לכל גוי: (יט) **ולתתך עליון על כל הגוים אשר עשה לתהלה** - שיהללוך כל עמי הארץ בהיות ה' קרוב בכל קראך אליו, **ולשם** - שיצא לך שם בגוים בהדרו אשר שם עליך, כי אתה נעלה על כלם, **ולתפארת** - כי תתפאר עליהם לעשות בהם כל אשר תחפוץ, תגזור אומר ויקם לך, כענין פן יתפאר עלי ישראל לאמר ידי הושיעה לי (שופטים ז ב), **ולהיותך עם קדוש** - לדבקה בו בסוף: ועל דרך האמת, לתהלה, כי אלהי ישראל הוא תהלתך, ושמו הגדול הוא אלהיך, ובזה תפארתך כענין שנאמר כי תפארת עוזמו אתה (תהלים פט יח), תפארת ישראל (איכה ב א):

Rabbi Brovender's Shiur is sponsored by Dr. Bernard & Robin Cohen
Visit **www.atid.org/shiur** for audio recordings, Podcasts, or to sign-up to receive sources in advance.
Visit **www.WebYeshiva.org** to sign up for Rabbi Brovender's fully interactive, online Yeshiva.

ספר מורה הנבוכים חלק שני פרק מג

... ויותר נפלא מזה שתהיה ההערה בשם אחד אותיות השם ההוא הם אותיות שם אחר בשנוי סדרם, ואע״פ שאין שם גזרה בין שני השמות ההם ולא שתוף ענין ביניהם בשום פנים, כמו שתמצא במשלי זכריה בלקחו המקלות לרעות הצאן במראות הנבואה, וקראו האחד נועם והאחר חובלים, והיתה הכונה בזה המשל שהאומה בתחלת ענינה היתה בנועם השם והוא אשר הנהיגה והיישירה והיתה שמחה בעבודת השם מיושרת לזה והשם רוצה אותה ואוהבה, כמו שאמר את ה׳ האמרת היום וה׳ האמירך היום, ומנהיגה ומיישירה, או משה ומי שאחריו מן הנביאים, ואח״כ נעתק ענינה עד שמאסה אהבת השם ומאסה השם ושם מנהיגיה חובלים כירבעם ומנשה, הנה זאת המלה לפי הגזרה חובלים, מן מחבלים כרמים, ואחר כן למד ממנו ג״כ ר״ל מקרוא שמו חובלים, על מאסם בתורה ומאוס השם אותם, וזה הענין לא יגזר מחובלים אלא בהחליף סדר החי״ת והבי״ת והלמ״ד ואמר בענין המאוס והגעילה מזה המשל, ותקצר נפשי בהם וגם נפשם בחלה בי, והפך אותיות חבל ושמהו בחל, ובאו לפי זה הדרך ענינים זרים ג״כ סודות באמרו במרכבה, נחשת קלל, ורגל עגל, וחשמל, ובמקומות זולת זה כשתחפשם בשכלך בכל מקום יתבארו לך מכח הדברים אחר זאת ההערה׃

קדושת לוי לפרשת כי תבוא

את ה׳ האמרת היום וכו׳. הכלל הוא, כי השפע מהבורא ברוך הוא נקרא דבור כנאמר (תהלים לג,ו) בדבר ה׳ שמים נעשו, וכשישראל הם במדריגה עליונה אז כביכול ישראל גורמים הדיבור בהקדוש ברוך הוא להשפיע עליהם טובות, כי אם חס ושלום אינו כן נאמר (שמות טו,יא) מי כמוך באלים, ודרשינן (גיטין נו ע״ב) באלמים כו׳. וזהו הרמז את ה׳ האמרת היום, אתה גורם היום בדיבור בהקדוש ברוך הוא להשפיע שפע טובה על ישראל וזהו כשישראל הם במדריגה עליונה בבחינת היום שבכל יום ויום יהיה בעיניהם כחדשים׃ וה׳ האמירך היום להיות לו לעם סגולה כו׳ ולתתך עליון על כל הגוים אשר עשה לתהלה ולשם ולתפארת. הנה בביאור הפסוק אין קישור תיבות אשר עשה לשם כו׳, לתיבת כל הגוים, מהראוי היה לכתוב בתחילה התיבות לשם כו׳. ויבואר על דרך מאמר חכמינו ז״ל (סנהדרין צט.) מקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד שם וכו׳. ויבואר עוד מאמר חכמינו ז״ל (יומא פו ע״ב) גדולה תשובה שזדונות נעשו לו כזכיות. להיות כי יש שני מיני עבדים. אחד, שרואה תמיד פני המלכות ועובד אותו. ואחד, שאינו רואה תמיד פני המלכות אך מעורר עצמו לעבוד את המלכות ואין מבקש מאת המלכות ההצטרכות שמגיע לעצמו, אך בקשתו שיהיה יכול לעבוד אותו. והנה זה שעובד אותו כך שאינו מבקש ההצטרכות שנוגע לעצמו רק בקשתו לעבוד אותו תמיד ומפנה עצמו מכל עסקיו ומשעבד נפשו אל ה׳. זהו מכוון בפסוק (תהלים קב,א) תפלה לעני כי יעטוף, רוצה לומר זה התפלה שהוא לצורך עצמו, דהיינו לעני שהוא צריך לפרנסה, כי יעטוף לשון איחור הוא מאחר אותו ואינו מבקש אותו, רק לפני ה׳ ישפוך שיחו, דהיינו שיוכל להיות תמיד לפני ה׳ ולעבוד אותו, הגם שיש לו דאגת פרנסה, אף על פי כן הוא משעבד נפשו לה׳. והנה אז יש להקדוש ברוך הוא תענוג גדול ואומר ראו אדם מלא עון כזה ימלא לבו לדבר גדול כזה לעבדני ושמח בעבודתו כל כך. וזה שאמרו מקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד שם, כי מבעלי תשובה יש להקדוש ברוך הוא תענוג גדול שהוא איש בער ועד השתא הלך בדרכי כסיל והשתא יתלהב כך לעבודת ה׳. ומשום הכי גדולה תשובה שזדונות נעשין לו כזכיות, כי מחמת גודל התענוג של הבורא ברוך הוא עושה לו מזדונות שלו זכיות. והנה כאשר הקדוש ברוך הוא משגיח על ישראל ועל האומות ורואה שאין האומות עובדין אותו הקדוש ברוך הוא מתפאר מאוד בישראל ואומר כל שבעים אומות הם כסילים ושוטים וישראל בחר לו יה׃

וזה שנאמר וה׳ האמירך היום להיות לו לעם סגולה כו׳ על כל הגוים אשר עשה, אם תאמר למה ברא אותם, לזה אמר שברא את הגוים לשם ולתפארת ולתהלה שיוכל להתפאר בישראל. והנה התפארות הוא לבוש שהשם יתברך ברוך הוא מתלבש בתפארת ונתכנה התפארת בשם לבוש כמו שנאמר (שמות כח,ב) ועשית בגדי קודש לשם ולתפארת. וזהו יכבוש עונותינו (מיכה ז,יט) רוצה לומר, מלשון כבשים ללבושיך, דהיינו תפארת, פירוש שמתפאר עם עונות לאמר איש עון כזה יעבוד אותי נמצא מתפאר הקדוש ברוך הוא עם העונות. וזהו יכבוש עונותינו, שהתפארת מכונה בשם לבוש שהקדוש ברוך הוא מתלבש בתפארת ההוא. וזהו מעביר ראשון ראשון, פירוש של חוטא הזה הקדוש ברוך הוא מעביר ראשון ראשון העונות. והטעם דכך הוא המדה, פירוש לבוש, דהיינו התפארות שמתפאר הקדוש ברוך הוא עם עונותינו, רוצה לומר וכן הוא המדת תפארת שהקדוש ברוך הוא מתפאר עם עונותינו ולכן מעביר ראשון ראשון אמן׃

או יבואר, וה׳ האמירך כו׳. ולהיותך עם קדוש כאשר דבר. הכלל, הדיבור שיוצא מפי הקדוש ברוך הוא הוא רק חסד על העולמות ובאמת הדיבור בשעה שהוא דבוק להקדוש ברוך הוא אז הוא חסד גדול אבל כשמתפשט הדיבור מפי הקדוש ברוך הוא אז החסד מצמצם עצמו כפי שיוכלו העולמות לקבל כל אחד כפי בחינתו אבל באמת אדם אשר דבוק תמיד להקדוש ברוך הוא אז יכול לקבל החסד כאשר הוא דבוק להקדוש ברוך הוא. וזהו לעם קדוש כאשר דיבר, כאשר הדיבור דבוק להקדוש ברוך הוא׃

פירוש המלבי"ם (דברים כו)

(יז) **את ה' האמרת.** יש אומרים שהוא לשון הגדלה והרמה, ורש"י ז"ל אמר שהוא לשון הפרשה והבדלה. ויש לומר שהוא לשון מאמר הנזכר בלשון המשנה ביבמה ועשה בה מאמר שפירושו שקדשה. ונקרא בשם קידושין כשאר קדושי אשה מפני שהיא כבר זקוקה לו. כן בזה הענין כי במעמד הר סיני כבר קבלו בני ישראל על עצמם עול מלכותו יתברך וה' הבטיחם אז שיהיו לו לעם סגולה ועתה חידש ברית עמהם מפאת ג' דברים: א) מפני כי משה ימות ולא יקום עוד נביא בישראל כמשה וע"כ חזק את בריתו עמהם קודם מיתת משה. ב) כי במדבר היתה השגחתו עליהם בהנהגה נסיית כי היו מוקפים בענני כבוד ואוכלים את המן לחם מן השמים ושותים מים מצור החלמיש בארה של מרים והיה מספיק כריתת הברית שבהר חורב אבל כשיכנסו לארץ ישראל ויוצרכו להלחם עם גויי הארץ ואח"כ לעבוד את האדמה ולעסוק בישוב הארץ ויתנהגו מה' בהשגחה טבעית היה ההכרח לחזק את הברית שלא יסורו מדרכי ה' אחרי שלא יראו השגחה נסיית כאשר ראו במדבר. ג) שלא יבואו דורות הבאים ויאמרו אבותינו שהיו עבדים לפרעה ויעבדו בפרך בחומר ובלבנים ולא ידעו מה מתהלוכות העולם ובא משה בדבר ה' וגאלם והוציאם למדבר שממה מקום נחש שרף ועקרב אין לחם ומים האם לא היו מוכרחים לקיים כל אשר צוה להם משה ע"פ ה'. לא כן אנחנו שלא עבדנו בחומר ובלבנים ויודעים אנחנו מה החיים יבקש מאתנו והנה אנחנו בארץ מיושבת נהיה ככל הגוים למה לנו לקבל עלינו עול כבד כזה לכן חדש ה' בריתו עם הדור אשר קמו תחת אבותיהם שלא עבדו בחומר ובלבנים וחיו ארבעים שנה במדבר שלא התעסקו בהשגת המזון והיו במנוחה ושלוה וחשק החיים היה בהם על צד היותר אפשרי כנכון לאנשים אשר אין להם שום דאגה וגם היו קרובים לארצות נושבות והיה בידם להתיישב במקום שהיו שם ואעפ"כ ע"י עסק התורה נתלהבו וקבלו ע"ע ועל זרעם כל דברי התורה בלא קולות וברקים ולכן אין שום טענה לבניהם אחריהם להפר את הברית, ועתה נשוב לבאור הכתובים: **את ה' האמרת היום קדשת. להיות לך לאלהים** שיהיה מנהיגך. **וללכת בדרכיו** שקבלתם על עצמכם לילך ולהתדבק בדרכיו שהם מדותיו מה הוא רחום וכו'. **ולשמור חקיו** המה הדברים שאין השכל מסכים להם. **ומצותיו** הדברים שיש בהם מעשה רב כענין הקרבנות וכדומה. **ומשפטיו** הם הדברים שגם השכל יסכים להם. ולא קבלת על עצמך מפני שהם ישרים מצד עצמם רק מפני שהם משפטי ה'. **ולשמוע בקולו** שגם אחרי מות משה ישמעו בקול נביא האמת (כמ"ש לעיל דשמיעת דברי הנביא נקרא קול ה'), וכל הקבלות האלו קבלת עליך היום אחרי ששמעת את כל החקים והמשפטים הלא תראה את תוקף החקים והמשפטים שאף ע"י הלמוד לבד תתפעל הנפש בהתפעלות שאין למעלה ממנו. ולכן צריך אתה לדעת שתעשם במסירת נפשך:

(יח) **וה' האמירך היום,** ראה עוד כח החקים והמשפטים כי ע"י חשקך היום להדבק בה' ולקבל על עצמך כל הדברים פעל עד אשר גם ה' הקדישך היום **להיות לו לעם סגלה כאשר דבר לך** קודם מעמד הר סיני, **ולשמור כל מצותיו** שהבטיחך ה' שיסור ממך כל מונע ומפריע מלעשות מצותיו. גם ימציא לך כל הדברים שנצרך לקיום המצות, בית לקיים מזוזה ומעקה, כרם לקיים דיני ערלה ונטע רבעי, שדה לקיים מצות התלויות בארץ:

(יט) **ולתתך עליון על כל הגוים אשר עשה.** עתה חוזר להסיר דאגת לבם שע"י החקים יושפל כבודם לכן בא להבטיחם בשם ה' שיהיו עליון על כל הגוים שכולם יסורו למשמעתך ולא מפני היראה אבל ישנאוך בלבם רק **ולתהלה** שתהלתך תהיה בפיהם. **ולשם** כשיתפרסם בכל הארץ מעשיך אז לא יוצרך לספר תהלתך רק בהזכרת שמך לבד. **ולתפארת** שתבוא למדרגה שלא יצטרכו להזכיר שמך כי כל רואיך יכירו תפארתך כמ"ש וירא את ישראל שוכן לשבטיו ותהי עליו רוח ה' (במדבר כד ב) כטבע הרואה דבר מפואר יתעלה רוחו. ומלכת שבא כשבאה וראתה את שלמה אמרה (מלכים א' י' ח) אשרי אנשיך אשרי עבדיך וגו'. **ולהיותך עם קדוש לה' אלהיך אף שגדול** יהיה כבודך בגוים ויבקשו קרבתך עכ"ז תהיה מובדל ומוקדש מהם. **כאשר דבר** (ויקרא כ' כו) והייתם לי קדושים ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי: